

учителей-словесников восьмилетней школы. – К.: Радянська школа, 1966. – 134 с.

15. Николин М.М. Формування орфографічних умінь в умовах диференційованого вивчення української мови: Автореф.... канд. пед. наук. – Тернопіль, 1996. – 24 с.

16. Приступа Г. Н. Система орфографических упражнений в средней школе / Под ред. В. Н. Никитина. – Рязань, 1967. – 217 с.

17. Пронина И. В. Изучение трудных слов с применением этимологического анализа. – М., Просвещение, 1964. – 99 с.

18. Психологія: Підручник для студентів вищих закладів освіти. / За редакцією члена-кореспондента АПН України Ю.Л. Трофімова. – К.: Либідь, 1999. – 558 с.

19. Хом'як І. М. Наукові основи навчання орфографії в середній школі. – Рівне, 2000.

20. Шкурятяне Н. Г. Методика вивчення орфографії: Посібник для вчителів. – К.: Радянська школа, 1985. – 133 с.

21. Яворська С.Т. Формування в учнів орфографічних умінь і навичок у процесі вивчення будови слова і словотвору (на матеріалі шкіл з російською мовою навчання): Дис.... канд. пед. наук. – К., 1997. – 186 с.

Аннотація

В статье рассмотрены психологические основы обучения правописанию слов иностранного происхождения (на материалах ветеринарной терминологии Греко-латинского происхождения). Производятся межъязыковые сопоставления. Анализируется сравнительная эффективность различных приемов обучения.

Колодько Т.М.
Національний педагогічний університет
імені М.П.Драгоманова

ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У СТУДЕНТІВ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ ПЕДАГОГІЧНОГО ВУЗУ НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНОЇ ПОЕЗІЇ

Ідея необхідності заглиблення в культуру, систему світовідчуження та світорозуміння народу, мова якого вивчається, нарівні з оволодінням певними мовними та мовленнєвими навичками в навчанні іноземних мов досить актуальна. Цю думку неодноразово висловлювали різні вчені (А. О. Брагіна,

Е.М. Верещагін та В. Г. Костомаров, І. О. Зимня, Г. В. Колшанський, В. В.Сафонова, Л. П. Смелякова, Г. Д. Томахін, D. Brown, M. Cıagıce, E. Hall, R. Lado, W. Lambert, Y. Schumann).

Сучасний етап розвитку суспільства вимагає розширення та удосконалення загальноосвітніх знань студентів. Можна стверджувати, що активізація їх свідомої, творчої, пошукової діяльності, яка базується на використанні лінгвокраїнознавчих знань, підвищує практичний, загальноосвітній, виховний та розвиваючий потенціал навчання іноземних мов (ІМ) у вищому навчальному закладі. Такий підхід дає можливість вивчати іноземну мову, поглиблюючи знання про соціокультурні особливості та фонові знання жителів країни, мова якої вивчається, дає можливість студентам адекватно сприймати будь-які іншомовні поняття та грамотно використовувати їх у різних соціально детермінованих ситуаціях (Н. І. Гез).

Програма з англійської мови для мовних вищих навчальних закладів (1999) рекомендує використовувати у процесі навчання художні твори, які співвідносяться з особистим досвідом студентів, розвивають уяву та мислення, включають незнайомі елементи, є специфічними та інформаційно насиченими, стимулюють інтерес студентів до країн виучуваної мови.

За умови відсутності іншомовного мовленнєвого середовища у педагогічному вузі поряд з теоретичними курсами країнознавства та літератури джерелом соціокультурної інформації (СКІ) є, головним чином, художня література, а саме англійська поезія завдяки її онтологічним властивостям. Англійська поезія сприяє "інструментальному засвоєнню культури", проникненню в " національно-мовленнєвий менталітет" народу (Т. В. Романова, Г. Д. Томахін).

Пріоритет автентичній художній літературі (ХЛ) у пізнанні інокультурної дійсності, у формуванні глибоко емоційного, позитивного ставлення студентів до країни та народу, мова якого вивчається, віддає Л. П. Смелякова, наводячи наступні аргументи.

По-перше, у ХЛ, і поезії особливо, відбиваються цілісні фрагменти реальної дійсності, а різноманітні соціокультурні поняття "оживають" і набувають різних асоціацій.

По-друге, під час читання вірша відбувається концентричне формування понять і уявлень, які поширюються і поглиблюються. набувають асоціацій, що супроводжуються емоційним ставленням. яке зумовлено образною, конкретно-індивідуальною презентацією цих понять і уявлень у творі, при

цьому СКІ, яку реалізовано в художніх образах, стає особливо переконливою, зрозумілою, вона легко засвоюється і часто мимовільно запам'ятовується.

По-третє, у процесі читання художнього твору(вірша) вивчення країни схоже із пізнанням практичним, і соціокультурні знання та уявлення міцніші від таких, які подаються теоретично (Л.П. Смелякова).

Отже, виділяється три основні канали, за допомогою яких сприймається мистецтво: а) художня типізація; б) асоціативний потенціал твору; в) сугестивна сила мистецтва.

Ніщо не може замінити читачу його власне уявлення про різні явища дійсності, традиції, звичаї, яке формується переважно у процесі читання віршованого твору, коли уважно його читаємо і запам'ятовуємо деталі про життя та побут людей, мова яких вивчається.

Паралельне знайомство із розмовним мовленням британського й американського варіантів англійської мови сприяє урахуванню уподобань студентів і глибшому оволодінню мовою і позамовною інформацією (Л. П. Смелякова).

На наш погляд, реалізація соціокультурного аспекту до навчання іноземної мови студентів може відбуватися шляхом дозованого включення до уроків додаткових фонових знань та мовних засобів, що мають їм відповідати, які за змістом і ступенем складності узгоджуються з інформацією підручника і враховують рівень володіння мовою студентами. Розробляючи дану проблему, ми приділили увагу відбору автентичних тестових матеріалів для семантизації та систематизації лексичних одиниць з національно-культурним компонентом. У методичній літературі вже розроблені критерії такого відбору. На наш погляд найбільш доцільними з них є:

- 1) лінгвокраїнознавча цінність;
- 2) сучасність і загальновідомість у середовищі носіїв мови;
- 3) чітка диференціація з рідною мовою;
- 4) мовленнєва функціональність;
- 5) тематичність;

б) урахування психологічних особливостей адресата інформації. Відбираючи іншомовні поетичні тексти для читання у студентській аудиторії, доцільно враховувати всі компоненти мотивації читання у вузі: потреби студентів в новій, цікавій, захоплюючій та емоційно забарвленій інформації; їх потяг до розширення знань про країну, мова якої вивчається, пізнання духу

народу та його культури через читання художнього твору як невичерпного джерела такої інформації; почуття задоволення від читання шедеврів світової літератури в оригіналі; отримання насолоди від мови та стилю майстрів художнього слова; усвідомлення значущості досягнутого – вільне читання будь-якого художнього твору, написаного іноземною мовою (Л.П. Смелякова).

Для більш чіткого виявлення фонові інформації за темами ми здійснили аналіз лексичного матеріалу підручника англійської мови для I курсу; були також взяті до уваги матеріали довідкової літератури, опитані носії мови (викладачі), а також ті, хто навчався у США та Великій Британії деякий час. Ефективність використання зразків поезії в значній мірі залежить від правильно організованої роботи з ними та вибору вправ, стимулюючих розумову діяльність тих, хто навчається і сприяють розвитку мотивації у студентів. Адекватні прийоми роботи дали змогу подолати труднощі, які виникли в процесі навчання (наявність незнайомої лексики, асоціацій, символіки і т. п.

Залежно від особливостей та послідовності роботи з поетичним твором, методичний апарат може включати передтекстові, текстові та післятекстові завдання.

Передтекстові завдання (або спонукаючі – мотиваційна фаза) спрямовані на:

- 1) пробудження інтересу до інокультури;
- 2) мотивацію читання художнього твору (наприклад, за допомогою комунікативних, соціокультуроорієнтованих інструкцій) ;
- 3) усунення країнознавчих, лінгвістичних, структурно-сміслових труднощів художнього твору.

На наш погляд, основною є мотивація, інтерес до читання. Саме мотиваційна готовність студентів до сприйняття поезії передбачає його ефективне використання як навчального матеріалу.

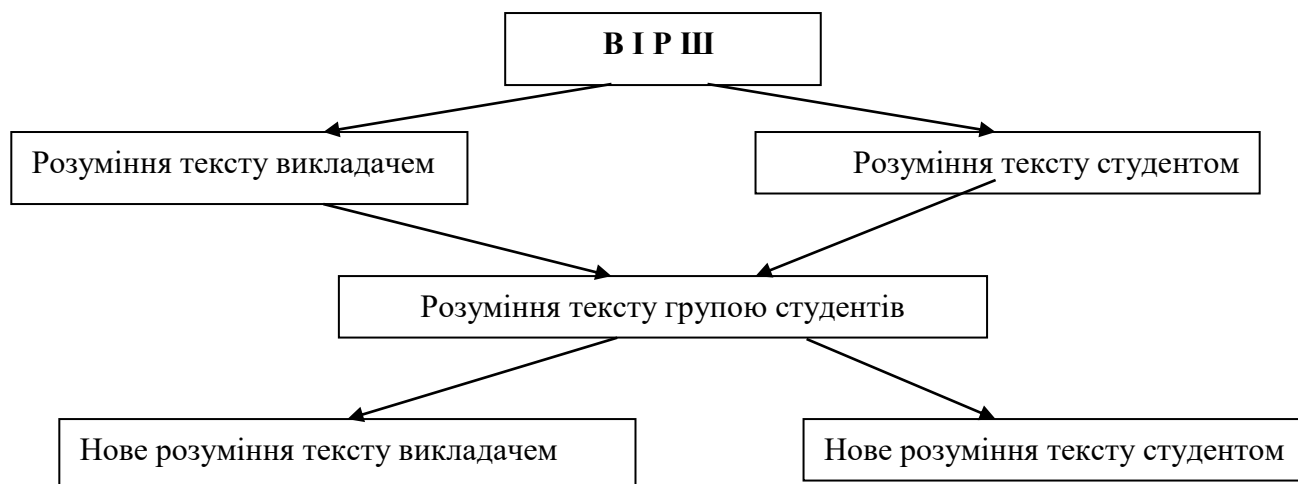
Вивчення бажань, потреб та нахилів студентів зумовлює відбір художнього твору (поезії) та пробудження інтересу до читання. За Е.Вільямсом, таку ідеальну ситуацію можна зобразити у вигляді схеми:

Інтереси студентів – відбір текстів (віршів) для читання – робота з твором.

Читання вірша неможливо без розумових процесів, пов'язаних із розпізнаванням, сприйняттям та осмисленням, відтворенням та

трансформацією, виділенням часткового із загального та узагальненням інформації і, нарешті, формуванням особистої думки.

Таким чином, у тексті вірша є "програма його творення", тобто його осмислення (переосмислення) у процесі читання. В цьому випадку студент-читач розглядається як активний партнер автора: він не тільки "вилучає інформацію" з тексту вірша, а й "вносить" в текст своє особисте розуміння. Розуміння віршованого тексту на занятті можна показати за допомогою такої схеми:

Для того, щоб отримати вказаний у схемі результат, система завдань повинна бути орієнтована на інтелектуальну діяльність студенту та організована з урахуванням основних психологічних закономірностей комунікативної діяльності.

Перший етап роботи над віршем – це його прозовий переклад. Ця робота здійснюється разом з викладачем, обговорюється і доповнюється студентами.

Текстові завдання (діалог читача з автором – аналітико-синтетична фаза) спрямована на формування навичок розпізнавання та сприйняття СКІ у процесі читання вірша з метою її адекватного розуміння.

Текстовий етап передбачає самостійну роботу студентів за допомогою завдань, які даються заздалегідь. Увагу слід сконцентрувати на "плані вираження" художнього твору (на пошуку реалій країни, мова якої вивчається, денотативної та конотативної лексики, афоризмів, фразеологізмів). а також на "плані його змісту", тобто на розумінні прочитаного.

Наприклад:

1) В уривку вірша знайдіть крилаті вислови. Підберіть до них українські еквіваленти.

2) Прочитайте вірш та поясніть його назву (наприклад, “The Ninth of May”, “The Grete Man”. В чому двозначність?).

3) Під час читання вірша виписіть американізми та американські реалії. Підберіть до них українські еквіваленти.

Подібні завдання стимулюють звернення студентів до довідкової літератури. Контроль за виконанням завдань проводиться регулярно і з охопленням усіх студентів.

До третьої групи післятекстових завдань можна віднести завдання дискусивного плану на обговорення змісту вірша або моделювання ситуацій для рольової поведінки студентів з метою подальшого використання набутих знань, навичок та вмінь.

Цю стадію ми умовно називаємо " особистісною ідентифікацією ". Вправи типу "Role Play", "Follow-up Activities" і т.п. побудовані на життєвих, реальних комунікативних ситуаціях. Дуже важливо, щоб процес виконання цих вправ проходив в умовах поступового нарощення комунікативних завдань, узагальненні окремих фактів, інтерпретації та оцінюванні прочитаного.

Післятекстові завдання виконуються в аудиторії під керівництвом викладача.

Засвоєння соціокультурної інформації студентами у процесі роботи над англійською поезією передбачає підтримання інтересу до художніх творів, розширення країнознавчої ерудиції, нешаблонності у мисленні, творчості у викладенні думок, проблемності та дискусійності ситуацій в аудиторії. Специфіка поезії допомагає студенту оволодіти емоційно – ціннісним досвідом спілкування. Тому поезія може бути використана як зразок сучасної автентичної розмовно – літературної мови для досягнення ведучих цілей навчання і розвитку творчих здібностей студентів.

Використана література

1. Програма з англійської мови для університетів / інститутів (чотирирічний курс навчання): Проект/ С.Ю. Ніколаєва, М. І. Соловей, Ю. В. Головач та ін. – К.: Координ. – інформ. центр "Злагода ", 1999. – С. 72.

2. Смелякова Л. П. Художественный текст в обучении иностранным языкам в языковом вузе (теория и практика отбора: Монография. – СПб.: Образование, 1992. – С. 110-112.

3. Смелякова Л. П. Цит. праця. – С. 47.

4. Харенко В. М. Эмоциональные средства регулирования межличностных отношений // Методика интенсивного обучения иностранным языкам / Под ред. В. А. Бухбиндера, Г. А. Китайгородской. – К.: Вьнца школа, 1988. – С. 304-310.

5. Willims E. Reading in the Language Classroom. Essential Language Teaching Series – Macmillan Publishers Ltd. – P. 35-37.

Аннотация

Тема данной статьи отвечает требованиям современности. В ней раскрыты актуальные вопросы формирования социокультурной компетенции у студентов I курса педагогического вуза на материале англоязычной поэзии. Теоретически обобщается состояние проблемы в научной литературе.

Куценко Т.М.
Прикарпатський університет
імені Василя Стефаника

**ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ЗА РОБОТОЮ
ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В ПЕРІОД 1930-1980 РР.
(НА ПРИКЛАДІ КИЇВСЬКИХ ШКІЛ)**

За останні десятиріччя проблемам управління освітою приділяється все більше уваги, вбачаючи його основне завдання в забезпеченні надання якісної освіти. Якщо ще у ХХ столітті питання якісної освіти в основному розглядались стосовно вищої школи, то сьогодні вчені у підвищенні якості все більше звертають увагу на перші її ступені.

Управління забезпечує підтримку і розвиток системи освіти, шляхом переробки інформації, що циркулює за принципом прямого і зворотного зв'язку між управляючою підсистемою та підсистемою, що управляється. Забезпечує надходження інформації про стан керованої системи до управляючої така функція управління як контроль.

Змістова частина контрольної діяльності є ключовим моментом в системі контролю. Від того, наскільки повно будуть відображені показники досягнення освітньої мети у змісті контролю, залежить якість інформації, що ним надається і прийняття управлінських рішень за висновками контролю.

Необхідною умовою для створення оптимальної системи державного контролю за діяльністю початкової ланки освіти є вивчення історичного досвіду діяльності органів управління.